

KULTURA DONIRANJA HRANE: UTJECAJ ZAKONODAVNOG OKVIRA NA DRUŠTVENO ODGOVORNO POSLOVANJE

THE CULTURE OF FOOD DONATION: THE IMPACT OF LEGISLATIVE FRAMEWORK ON CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY

Jasenka Begić

Institut za društveno odgovorno poslovanje (IDOP)

1. Pile 23, 10 000 Zagreb, jasenka@idop.hr

SAŽETAK

Pravilnik o uvjetima, kriterijima i načinima doniranja hrane i hrane za životinje donijet od strane Ministarstva poljoprivrede stupio je na snagu 1. studenoga 2015. godine i u njemu su propisani detaljni uvjeti, kriteriji i načini doniranja hrane i hrane za životinje, uvjeti koje posrednik mora ispunjavati u doniranju hrane i hrane za životinje te sadržaj i način vođenja Registra posrednika. Pravilnik se oslanja na Zakon o hrani i Zakon o higijeni hrane i mikrobiološkim kriterijima za hranu. Prije ovih izmjena, poduzeća su na doniranu hranu morala plaćati PDV, no sada više nije takav slučaj. Odnosno, do izmjene Pravilnika, poduzećima je bilo mnogo isplativije baciti hranu nego je donirati. No, i nakon stupanja Pravilnika na snagu, za one koji će nastaviti s bacanjem hrane ne postoji nikakav oblik sankcija. S druge pak strane, da bi humanitarna udruga mogla primiti donaciju oslobođenu PDV-a, ona mora biti upisana u registar posrednika Ministarstva poljoprivrede.

Pregledom i analizom primjera iz prakse te dosadašnjih iskustava Republike Hrvatske, istraživački problem na kojem se temelji ovaj rad jest ispitati odnos donijetog Pravilnika i društveno odgovornog poslovanja, odnosno zakonodavnog okvira kao takvog kada je riječ o doniranju hrane najpotrebnijima od strane poduzeća. Krajnja svrha ovoga znanstvenog rada jest raspraviti i prikazati kako te na koji način nacionalni, shodno tome i europski zakonodavni okvir, potpomaže društveno odgovorno poslovanje, korporativnu filantropiju te samim time (ne)osigurava pozitivne društvene promjene.

Ključne riječi: doniranje hrane, društveno odgovorno poslovanje, društvene promjene, korporativna filantropija, Pravilnik o uvjetima, kriterijima i načinima doniranja hrane i hrane za životinje

ABSTRACT

Rules on the conditions, criteria and ways of donating food and food for animals adopted by the Ministry of Agriculture came into force on November 1st 2015 and it lays down detailed conditions, criteria and ways of donating food and food for animals, the conditions that the mediator must meet in donating food and food for animals, as well as the content and manner of maintaining the Register of mediators. These rules rely on the Food Law and the Law on food hygiene and microbiological criteria for food. Before these changes, enterprises had to pay VAT when they donated food, which is no longer the case. In fact, before these changes, it was more profitable for the enterprises to waste food instead of donate it. Even though the rules have changed, there is no form of sanctions for the enterprises that continue with the food waste. Further on, for the humanitarian organization to be in the position of receiving the donation that is free of VAT, it must be entered in the Register of the Ministry of Agriculture.

By examining and analyzing the examples from practice as well as the experiences of the Republic of Croatia, research problem that underlies this paper is to look into the relationship between adopted rules and corporate social responsibility, as well as the legislative framework as such when it comes to donating food to the needy ones by enterprises. The ultimate purpose of this research work will be to discuss and present how and in what way national and the European legislative framework support corporate social responsibility, corporate philanthropy and therefore provide positive social change.

Key words: food donations, corporate philanthropy, corporate social responsibility, Rules on the conditions, criteria and ways of donating food and food for animals, social change

0.DUV

Prema službenim podacima Organizacije za hranu i poljoprivredu Ujedinjenih naroda (Food and Agriculture Organization – FAO) iz 2016. godine, na svjetskoj se razini godišnje baci, odnosno propadne 1,3 milijarda tona hrane, što predstavlja jednu trećinu ukupno proizvedene hrane. U zemljama članicama Europske unije godišnje se baci 89 milijuna tona hrane, dok je u hrvatskim prilikama riječ o broju od 400.000 tona hrane godišnje, što je oko 93 kilograma hrane po stanovniku (*Key facts on food waste and loss you should know*, 2016). Istovremeno, Svjetska banka (2016) bilježi podatak kako stopa rizika od siromaštva i života na rubu gladi u Hrvatskoj iznosi 19%, dok je prije početka recesije ona bila na 10% (*Croatia – Overview*, 2016).

Građanska inicijativa pod nazivom “Oslobodimo donacije hrane PDV-a” (“Oslobodimo donacije hrane PDV-a”, 2016) osnovana je u veljači 2015. godine s ciljem pokretanja revizije zakonskih propisa vezanih za doniranje hrane te stvaranja poticajnog društvenog okruženja za doniranje hrane u Hrvatskoj. Kako navodi Hrvatska obrtnička komora (*Ukida se PDV na doniranje hrane*, 2015), svi zahtjevi i apel ove inicijative javno su artikulirani 19. lipnja 2015. godine kada je inicijativa u suradnji s Hrvatskom obrtničkom komorom (HOK) i Europskim gospodarsko-socijalnim odborom (EGSO) organizirala stručni okrugli stol pod nazivom “Europski modeli doniranja hrane – iskustva i perspektive za Hrvatsku”. Stručni okrugli stol, između ostaloga, služio je kao snažna potvrda činjenicama koje su i ranije bile poznate – dok s jedne strane veliki broj građana gladuje, hrana se baca, a poduzeća koja žele i mogu donirati hranu na nju su prisiljena plaćati PDV od čak 25%. Govornici prisutni na okruglome stolu ustvrdili su kako je prvi korak ka rješavanju ovoga problema donošenje Pravilnika o uvjetima, kriterijima i načinima doniranja hrane i hrane za životinje, a drugi pak porezno oslobađanje doniranja hrane. Okrugli stol bio je poziv donositeljima odluka da što žurnije krenu u proces razrade Pravilnika.

KLJUČNE PROMJENE KOJE OSIGURAVA PRAVILNIK O DONIRANJU HRANE I HRANE ZA ŽIVOTINJE

Prema podacima Ministarstva poljoprivrede (Novim zakonom o poljoprivredi propisan sustav doniranja hrane, 2015), Pravilnik o uvjetima, kriterijima i načinima doniranja hrane i hrane za životinje (dalje u tekstu: Pravilnik) u konačnici je objavljen u Narodnim novinama br. 119/15. Pravilnik je stupio na snagu 8. prosinca 2015. te propisuje detaljne uvjete, kriterije i načine doniranja hrane i hrane za životinje, uvjete koje posrednik mora ispunjavati u doniranju hrane i hrane za životinje te sadržaj i način vođenja Registra posrednika (Registar posrednika u doniranju hrane, 2015). Pravilnik se oslanja na Zakon o hrani (Zakon.hr, 2007) i Zakon o higijeni hrane i mikrobiološkim kriterijima za hranu (Zakon.hr, 2013). Donijeti Pravilnik trenutno je jedini zakonski okvir u Republici Hrvatskoj koji se odnosi na doniranje hrane s ciljem sprječavanja njezina uništavanja, zaštite okoliša i pomoći krajnjim primateljima.

Kako navodi Kalčić (2016), prema Pravilniku donirana hrana ne smije biti predmetom

trgovanja te ako je označena s pojmom "upotrijebiti do" određenog datuma, ona mora biti donirana prije isteka roka. Ako je hrani već istekao rok trajanja, posrednik može i u tom slučaju hranu dati krajnjem primatelju pod uvjetom da je krajnji primatelj obaviješten o tome i da je takvu hranu prihvatio. Nadalje, Kalčić objašnjava kako uz hranu koja je sigurna za konzumaciju, donirati se može i hrana koja nije prikladna za prodaju zbog nedostataka u kvaliteti, pakiranju, označavanju, masi ili drugih sličnih razloga, pod uvjetom da ti nedostaci ne utječu na sigurnost hrane. Jednako se tako može donirati i hrana koja je proizvedena, odnosno pripremljena u objektima javne prehrane i gastro odjelima u trgovinama, ali ona tada ne smije biti već prethodno poslužena krajnjem potrošaču. Činjenica jest da se mnogi proizvodi mogu konzumirati i nakon isteka roka, međutim, prema Pravilniku, proizvođači za svaku vrstu hrane samostalno odlučuju koliko dugo se nakon isteka roka "najbolje upotrijebiti do" hrana još uvijek može koristiti za prehranu.

Pravilnik propisuje da se hrana može donirati krajnjem primatelju koji je socijalno ugrožena osoba te osoba pogođena elementarnim nepogodama ili prirodnim katastrofama, ili pak osoba u potrebi. Prema Pravilniku (članak 5.) osobe u potrebi su:

1. Korisnici prava u sustavu socijalne skrbi prema Zakonu o socijalnoj skrbi.
2. Korisnici novčanih naknada i socijalnih usluga prema općim aktima jedinica lokalne i područne samouprave te osobe koje se donatoru ili posredniku učine vjerojatnim da se nalaze u potrebi.

2.1. Tko može donirati hranu i pod kojim uvjetima?

Donijeti Pravilnik omogućava doniranje hrane svim proizvođačima hrane koja je u vrijednosti do 2% od njihovoga ukupnoga prihoda, odnosno primitaka iz prethodne godine, navodi Kalčić (2016). U slučaju da donator nije poslovao prethodne godine, a donirao je hranu u tekućoj godini, donacija će biti porezno priznati manjak pod određenim uvjetima. Odnosno, s obzirom na to da donator prethodne godine nije poslovao, morat će izraditi izračun na temelju tekuće godine te će imati pravo donirati hranu bez obveze obračuna PDV-a do 2% prihoda, odnosno primitaka te godine, zaključuje Kalčić.

S druge pak strane, oslobođenje od plaćanja PDV-a ne može biti priznato donatoru ako je doniranu hranu nabavio unutar tri mjeseca prije isteka otpisnog roka. Navedeno se ne primjenjuje na dobra čiji je rok trajanja manji od tri mjeseca. Također, u slučaju elementarnih nepogoda priznaju se i isporuke hrane donirane krajnjim primateljima bez posrednika. U tom je slučaju donator dužan dostaviti Poreznoj upravi u elektroničkom obliku podatke o donaciji do 20-og dana u mjesecu koji slijedi obračunsko razdoblje, mjesečno ili tromjesečno. Podaci o doniranim isporukama upisivat će se u Obrazac DONH – Izvješće o obavljenim donacijama hrane koji je sastavni dio Pravilnika, pojašnjava Hrvatska obrtnička komora (Ukida se PDV na doniranje hrane, 2015). Donatori i posrednici koji su sudionici u lancu doniranja hrane odgovorni su za sigurnost hrane u fazama koje su pod njihovom kontrolom, neovisno o tome je li riječ o hrani namijenjenoj ljudima ili hrani za životinje. Donatori i posrednici pri doniranju hrane

obvezni su pridržavati se uvjeta propisanih Uredbom EZ br. 178/2002 i općih zahtjeva vezanih uz higijenu koji su utvrđeni Uredbom (EZ) br. 852/2004.2, odnosno Uredbom (EZ) br. 183/20053, dodatno pojašnjava Kalčić (2016).

Banka hrane Hrvatska ("Banka Hrane Hrvatska", 2016), kao primjer prepoznatoga posrednika, osnovana je 2011. godine u Rijeci te nastoji biti centralno mjesto koje prikuplja svu hranu potrebnu udrugama i ustanovama koje se skrbe o osobama koje to nisu u stanju same učiniti. Ona se zasniva na ideji solidarnosti te prikuplja poljoprivredne, agroindustrijske i trgovačke prehrambene proizvode od strane donatora. Hrvatska poduzeća koja surađuju s Bankom hrane Hrvatska su Plodine d.o.o., Dukat d.d., Pivka d.o.o., Flama d.o.o., Nestle Adriatic d.o.o., C.S.H. d.o.o., Konzum d.d., Zaklada Adris d.d. i Violeta d.o.o.

2.2. Tko mogu biti i zašto su važni posrednici pri doniranju hrane?

Kako navodi Kalčić (2016), prema Pravilniku donacije mogu biti porezno priznati manjak dobara na koja se ne obračunava PDV samo ako se obavljaju isključivo putem neprofitnih pravnih osoba koje humanitarnu djelatnost obavljaju u skladu s posebnim propisima (Zakon o humanitarnoj pomoći, Nar. nov., br. 102/15.) te su registrirane u Registru posrednika pri Ministarstvu poljoprivrede. No, kao što je ranije navedeno, u slučaju elementarnih nepogoda, hrana se može donirati izravno krajnjim primateljima i pritom će se takve isporuke smatrati porezno priznatim manjkom dobara na koje se neće obračunavati PDV.

Posrednici u lancu doniranja hrane obvezni su donatorima dati izjavu da primljenu hranu neće prodavati niti je koristiti u komercijalne svrhe, nego će je donirati krajnjim primateljima. Također, istu izjavu moraju dati i krajnjim primateljima, navodi Hrvatska obrtnička komora (Ukida se PDV na doniranje hrane, 2015). Prema podacima Ministarstva poljoprivrede (Doniranje hrane, 2015) u Registru posrednika trenutno je 57 posrednika te je u najvećoj mjeri riječ o humanitarnim i vjerskim udrugama.

Važno je istaknuti kako rokovi za doniranje hrane prije isteka njezine valjanosti imaju za cilj zaštitu zdravlja krajnjih korisnika, sprečavanje diskriminacije te gomilanje hrane neposredno prije ili na dan isteka njezine valjanosti, koju je onda nemoguće pravovremeno donirati, a posrednik mora preuzeti troškove neškodljivog zbrinjavanja hrane koja naposljetku nije donirana, navodi Kalčić (2016).

VAŽNOST DONIRANJA HRANE OD STRANE PODUZEĆA

Iako je filantropija dugi niz godina za mnoge predstavljala sinonim društvene odgovornosti poduzeća, ona je danas tek jedan dio cjelokupnog programa društveno odgovornog poslovanja. Prema Leksikonu održivog razvoja i autorima Bačun, Matešić i Omazić (2012), filantropija je "altruistična aktivnost radi promicanja dobra u nekom društvu. Ona predstavlja napor i želju da se poveća blagostanje među ljudima, dobrovoljnim radom i/ili materijalnim donacijama. U Hrvatskoj je od svih oblika filantropije najčešće doniranje. Filantropija je angažiranost pojedinca i/ili organizacije u društvenoj zajednici

i ulaganje u njezino blagostanje. Ona nije dijelom osnovnog poslovanja ili temeljne djelatnosti, već se odnosi na nastojanje pojedinca i/ili organizacije da pridonese okolini u kojoj djeluje pa je izvrsna platforma za stvaranje povezanosti između neprofitnih organizacija, društvene zajednice i poslovnih organizacija. Time se stvara suradnja i otvaraju mnoge mogućnosti za nesebičnu razmjenu u kojoj su sve strane na dobitku.“ (Bačun i sur., str. 95).

3.1. Povezanost doniranja hrane i društveno odgovornog poslovanja

Korporativna filantropija, odnosno donacijske aktivnosti poduzeća, omogućavaju društveno ulaganje poduzeća prilikom kojeg poduzeća pomažu rješavati probleme s kojima je suočeno društvo, odnosno zajednica u kojoj djeluju, dodatno navode Bačun i sur. (2012, str. 63). Doniranje hrane potrebitima, osobito od strane poduzeća koja u svoje poslovanje imaju ugrađene filantropske aktivnosti, osim što omogućava rješavanje brojnih društvenih problema i pružanje pomoći onima kojima je ona u datome trenutku potrebna, čini dobro i korist poslovanju poduzeća te tako korporativna filantropija postaje dugoročna investicija, a ne dodatan trošak i opterećenje. Prednosti korporativne filantropije danas su brojne – osim što, dakako, pripomažu gradnji reputacije, ona neizbježno osnažuje odnos s okolinom, stvara povezanost s lokalnom zajednicom na novoj razini, stvara pozitivnu organizacijsku, ali i društvenu klimu, osigurava pomoć kada je ona najpotrebnija te omogućava svojim djelatnicima da kroz voloniranje budu aktivni i izvan poduzeća.

U skladu s navedenime, doniranje hrane kao filantropska, odnosno društveno odgovorna aktivnost određenoga poduzeća omogućava mu da promiče dobro, tj. doniranjem neprodane hrane pomaže socijalo ugroženima te se aktivira u trenutku kada je to iznimno važno. Doniranje hrane ne može biti zamijenjeno za društveno odgovorno poslovanje kao takvo, no sasvim sigurno može biti jednim dijelom cjelokupne strategije poduzeća koja se vodi određenim vrijednostima. Donirajući hranu poduzeće pokazuje svoju želju za povećanjem blagostanja u zajednici te svakako doprinosi na onaj način na koji to u datome trenutku može, osobito ako je proizvodnja hrane u fokusu njegovoga poslovanja. Sasvim je sigurno kako donirajući hranu poduzeće ostaje povezano sa zajednicom te ostvaruje nove mogućnosti za daljnje aktivnosti i suradnju s najrazličitijim društvenim skupinama. Bez zdravih zajednica nema niti zdravih poduzeća te je stoga sasvim sigurno kako ona poduzeća koja pravovremeno reagiraju na potrebe svojih zajednica uvijek dobivaju pozitivan odgovor i nove saveznike u svakodnevnom radu.

Kao što je ranije navedeno, službene brojke koje prate pitanje doniranja hrane eksponencijalno rastu iz godine u godinu te se upravo u ovoj činjenici krije mogućnost za pravovremeni angažman poduzeća. Odnosno, tone bačene hrane ne predstavljaju više samo socijalni ili pak moralni problem, već i onaj ekološki. Osim društvenih i financijskih benefita, sprječavanje bacanja hrane osigurava i veliku korist za okoliš, osobito ako se radi o osjetljivijim područjima. Uzgajanje, procesiranje, prijevoz, skladištenje, pripravljanje te, naposljetku, bacanje hrane ciklus je kojeg karakterizira neupitan učinak na okoliš, osobito s obzirom na potrošnju vode, energije te emisiju stakleničkih plinova.

Poduzeća koja se odluče na doniranje hrane u svoju će strategiju poslovanja uključiti i okolišna pitanja te dodatno raditi na širem pozitivnom učinku i podizanju svijesti o očuvanju okoliša.

ZAMJERKE DONIJETOME PRAVILNIKU

Iako je donijeti Pravilnik na snazi nedovoljno dugo kako bi detaljne socio-ekonomske analize mogle biti provedene, već je u ovom trenutku u javnosti prisutno mišljenje kako prostora za njegovo poboljšanje itekako postoji. Velika poduzeća poput Interspara, Dukata ili Agrokora koja imaju dugogodišnju tradiciju doniranja hrane, kao i drugih filantropskih aktivnosti, u proteklih su nekoliko mjeseci jasno davala do znanja o nepravilnostima unutar Pravilnika.

Kao najčešće zamjerke Pravilniku navodi se sljedeće:

1. Uvjeti koje Pravilnik postavlja pred donatora poslovna su tajna svake tvrtke stoga te podatke ne mogu upisivati u gore spomenutu dokumentaciju o donaciji koju su obvezni dati posrednicima, navodi Babić (2016).
2. Kako bi udruga mogla postati posrednikom, potrebna je prethodna prijava u Registar posrednika. One udruge koje to nisu uspjele učiniti iz određenih administrativnih razloga ili pak nemaju adekvatan prostor za skladištenje koji se propisuje zakonom, prestale su sudjelovati u lancu doniranja hrane. Također, udruge koje se bave nekom drugom djelatnošću, a ne humanitarom, više nemaju pravo sudjelovati u lancu doniranja hrane.
3. Poduzeće koje donira hranu mora prikupiti papirologiju iz četiri ministarstva: poljoprivrede, zdravlja, financija i socijalne politike te osigurati posebno skladište samo za tu namjenu, zaključuje Babić.

Uzevši u obzir navedeno, u praksi se nerijetko događa suprotan učinak. Umjesto da hrana kojoj se bliži rok bude donirana, preostaje uništiti je, donirati ili pak prodati po vrlo niskoj cijeni. S obzirom da uništavanje hrane imaju svoju određenu cijenu, proizvođačima je naposljetku isplativije prodati je pod drugim uvjetima te ostvariti dobit, nego li je uništiti. Upravo je ova činjenica potaknula otvaranje brojnih socijalnih samoposluga diljem zemlje u kojima građani niske platežne moći mogu kupiti namirnice po nižoj cijeni nego što je to uobičajeno. Što je bliže datum isteka roka, proizvod, dakako, postaje sve jeftiniji (Hrvatska obrtnička komora, *Popis socijalnih samoposluga*, 2016). S druge pak strane stoji činjenica kako ona poduzeća koja nastavljaju bacati hranu još uvijek ne trpe nikakav oblik sankcija.

“Mreža hrane” civilna je inicijativa koja je početkom 2016. godine upozorila kako donijeti Pravilnik nije utjecao na poboljšanje trenutne situacije kada je riječ o doniranju hrane s obzirom kako još uvijek nedostaje “uređeni, održivi i transparentni sustav doniranja hrane u Hrvatskoj”.

Prema inicijativi, ono što je prvenstveno važno učiniti kako bi se potaknule promjene jest sljedeće:

1. Informiranje donatora o novim poticajima za doniranje.

2. Obrazovanje poduzeća o korporativnoj filantropiji i važnosti doniranja.
3. Obrazovanje potrošača o smanjenju količine bačene hrane te natpisima kao što je "najbolje upotrijebiti do".
4. Izraženiji angažman Vlade i nadležnih ministarstava.
5. Izrada zakonodavnog okvira koji će vršiti određeni pritisak na poduzeća koja nastavljaju bacati hranu (H-Alter, *Mreža hrane upozorava: Doniranje hrane omogućeno, a donacija nema*, 2016).

ZEMLJNI PRIMJERI DOBRE PRAKSE

Europska je unija 2015. godine unutar programa HORIZON 2020, najvećeg europskog programa za istraživanja i inovacije, pokrenula projekt pod nazivom REFERESH (Resource Efficient Food and dRink for Entire Supply Chain) u kojem sudjeluje dvadeset i šest partnera iz dvanaest europskih zemalja te Kina. Ovim projektom Europska unija želi doprinijeti razvoju Globalnog cilja održivog razvoja 12.3, navodi Vijeće Europske unije (2016) te tako utjecati na smanjenje prehrambenog otpada diljem Europske unije za 30% do 2025. godine, pritom smanjujući i troškove gospodarenja otpadom te maksimizirajući vrijednost nezaobilaznog prehrambenog otpada i ambalaža.

Kada govorimo o primjerima dobre prakse unutar Europske unije važno je istaknuti i primjer francuskog prodajnog lanca Intermarché koji je iskoristio izuzetno dopadljive i originalne marketinške kampanje kako bi usmjerio pozornost potrošača na ovaj društveni problem. Naime, kampanja pod nazivom "Inglorious fruits and vegetables" u središte je pozornosti stavila smiješne i neobične voćne i povrtno primjerke kako bi se upozorilo na prekomjerno bacanje hrane koja nije "estetski prihvatljiva", a istovremeno je zdrava i uporabljiva. Isto tako, ovaj lanac otkupljuje odbačeno voće i povrće te ih prodaje kao dio svoje ponude, no uz nešto nižu cijenu. Putem javnih kušanja pokazao je kako je neslavno voće i povrće jednake nutritivne vrijednosti kao i ono ostalo. Kampanja je naposljetku bila izuzetno uspješna te je u prva dva dana kupljeno 1.2 tona odbačene hrane, a putem društvenih mreža dosegla je čak 13 milijuna ljudi (*Kampanje za neslavno voće i povrće*, 2015).

Dana 3. veljače 2016. godine u Francuskoj je donijet zakon prema kojem se supermarketima s prodajnim prostorom većim od 400 metara kvadratnih zabranjuje bacanje i uništavanje neprodane hrane s oznakom "najbolje upotrijebiti do". Zahvaljujući novome zakonu, supermarketi moraju potpisati ugovore s dobrotvornim udrugama koje su posrednici, u suprotnome su prisiljeni plaćati novčane kazne u iznosu od oko 53.000 kuna ili se pak odlučiti na služenje zatvorske kazne. Ono što je posebna zanimljivost jest da francuskim supermarketima više nije dozvoljeno izlivanje vode ili pak izbjeljivača na neiskorištenu hranu kako bi ona postala nejestiva. Također, sva neiskorištena hrana pretvarat će se u hranu za životinje ili kompost, navodi Chrisafis (2016).

Nedugo nakon Francuske, sličan je zakon o zabrani bacanja i uništavanja neprodane

hrane izglasan i u Italiji koja u doniranju hrane vidi priliku za novi gospodarski rast i osnaživanje ekonomske situacije građana koji su na rubu egzistencije, objašnjava Payton (2016). Njemačka, Belgija, Danska, Španjolska i Velika Britanija samo su neke od zemalja koje imaju uređen sustav doniranja hrane putem Banke hrane ("European Federation of Food Banks", 2016), odnosno centralnog posredničkog tijela koje je ono glavno zaduženo za raspodjelu donirane hrane potrebitima u Europi.

AKZJUČAK

Pitanje doniranja hrane šira je socio-ekonomska problematika koja obuhvaća mnogobrojne društvene skupine – odnosi se na proizvodnju, potrošnju, zdravlje, obrazovanje te naposljetku jednak prosperitet, solidarnost i osvještenost te obrazovanost kako lokalnih zajednica, tako i poslovnog svijeta.

Bacanje hrane znači negirati rad koji je uložen u njezinu proizvodnju, resurse, vrijeme i energiju. Činjenica jest da je uloga nadležnih institucija razumljivim smjernicama i zakonskim okvirom utjecati na smanjenje bačene količine hrane, kao i ulagati napor u obrazovanje i podizanje svijesti među različitim društvenim skupinama. S druge strane, potaknute naporima nadležnih institucija, različite društvene skupine tada mogu zajednički, kroz sva kasnija djelovanja, pridonijeti rješenju problema, ali i osmišljavanju novih načina za nošenje s budućim izazovima. Prema inozemnim primjerima dobre prakse, vidljivo je kako mora postojati suradnja između institucija, proizvođača, posrednika te ostalih dijelova društva. Kada nije tako, sve ostaje na zajednicama i poslovnome svijetu da samostalno, vrlo često improvizirajući, pronalaze načine kako trenutni zakonski okvir što uspješnije pomiriti sa stvarnim stanjem. Dakako, uvijek su dobrodošli inovativni pristupi i kampanje koji ne samo da na originalna način usmjeravaju pozornost na ovaj izuzetno važan problem, već mogu i utjecati na stvaranje novih modela rada, poslovanja i zapošljavanja.

Inozemni primjeri dobre prakse, kao i naponi Europske unije, svakodnevno nam pokazuju da je riječ o problematici koja zahtijeva sveobuhvatan pogled koji će iznijedriti zajedničko rješenje od svih strana. Izmijenjeni Pravilnik o doniranju hrane koji je stupio na snagu u prosincu 2015. za hrvatske je prilike tek prvi korak prema naprijed kada je riječ o propisivanju uvjeta, kriterija i načina doniranja hrane te olakšavanju poslovanja onima koji posluju s hranom i prehrambenim proizvodima. Iz iznijetih je činjenica vidljivo kako Hrvatsku tek čekaju promjene, promjene koje će pratiti korak s inozemnim praksama te što je osobito važno, stvarnom situacijom "naterenu".

REFERENCE

- Babić, B. (2016). Donacije hrane zapet će u šumi kompliciranih pravila, *Poslovni dnevnik*, <<http://www.poslovni.hr/hrvatska/donacije-hrane-zapet-ce-u-sumi-kompliciranih-pravila-305873>>. Pristupljeno 15. lipnja 2016.
- Babić, B. (2016). Ukidanje PDV-a nije povećalo donacije, *Poslovni dnevnik*, <<http://www.poslovni.hr/hrvatska/ukidanje-pdv-a-nije-povecalo-donacije-311743>>. Pristupljeno 15. lipnja 2016.
- Baćun, D., Matešić, M., Omazić, M. A. (2012). *Leksikon održivog razvoja*, <http://www.dop.hr/wp-content/uploads/leksikon_odrzivog_razvoja.pdf>. Pristupljeno 7. svibnja 2016.
- Banka hrane (2016). O nama, <<http://www.bankahrane.hr/onama.php>>. Pristupljeno 3. svibnja 2016.
- Chrisafis, A. (2016). French law forbids food waste by supermarkets, *The Guardian*, <<https://www.theguardian.com/world/2016/feb/04/french-law-forbids-food-waste-by-supermarkets>>. Pristupljeno 3. srpnja 2016.
- Council of the European Union (2016). Waste and food loss, <<http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10225-2016-INIT/hr/pdf>>. Pristupljeno 5. srpnja 2016.
- Doniranje hrane (2016). <<http://www.doniranjehrane.org>>. Pristupljeno 22. veljače 2016.
- Euro Food Bank (2016). About us, <<https://www.eurofoodbank.eu/about-us/members>>. Pristupljeno 5. srpnja 2016.
- FAO (2016) Food and Agriculture Organization of the United Nations. Save food resources, <<http://www.fao.org/save-food/resources/keyfindings/en/>>. Pristupljeno 17. veljače 2016.
- HOK (2016) Hrvatska obrtnička komora. Popis socijalnih samoposluga, <www.hok.hr/content/download/22027/.../popis%20socijalnih%20samoposluga.docx>. Pristupljeno 31. lipnja 2016.
- HOK (2016) Hrvatska obrtnička komora, Ukida se PDV na donacije hrane, <http://www.hok.hr/press/novosti/novi_propisi/ukida_se_pdv_na_donacije_hrane>. Pristupljeno 3. travnja 2016.
- H-alter (2016). Mreža hrane upozorava: doniranje hrane omogućeno, a donacija nema, <<http://www.h-alter.org/vijesti/mreza-hrane-upozorava-doniranje-hrane-omoguceno-a-donacija-nema>>. Pristupljeno 2. srpnja 2016.
- IDOP (2016) Institut za društveno odgovorno poslovanje. Kampanje za neslavno voće i povrće, <<http://www.idop.hr/hr/dop-trendovi/dop-u-svijetu/odrziva-proizvodnja-u-svijetu/inglorious-fruits-vegetables-campaign/>>. Pristupljeno 3. srpnja 2016.

- Kalčić, R. (2016), Novosti u Pravilniku o PDV-u, *RRiF – Računovodstvo, revizija i financije*, br. 1/16., 264-266.
- MPS (2016) Ministarstvo poljoprivrede. Doniranje hrane, <<http://www.mps.hr/default.aspx?ID=17576>>. Pristupljeno 3. travnja 2016.
- MPS (2016) Ministarstvo poljoprivrede. Novim Zakonom o poljoprivredi propisan sustav doniranja hrane, <<http://www.mps.hr/default.aspx?id=14235>>. Pristupljeno 17. travnja 2016.
- MPS (2016) Ministarstvo poljoprivrede. Registar posrednika u doniranju hrane, <<http://www.mps.hr/default.aspx?id=17575>>. Pristupljeno 17. travnja 2016.
- Narodne novine (2016). Pravilnik o uvjetima, kriterijima i načinima doniranja hrane i hrane za životinje, <http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_10_119_2257.html>. Pristupljeno 3. svibnja 2016.
- Payton, M. (2016), Italy to change law to make all supermarkets give unsold food to needy, *The Independent*, <<http://www.independent.co.uk/news/world/europe/italy-food-waste-law-supermarkets-a6931681.html>>. Pristupljeno 3. srpnja 2016.
- UN (2016) United Nations. Sustainable development goals, <<https://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/>>. Pristupljeno 3. srpnja 2016.
- Zakon.hr (2016). Zakon o hrani, <<http://www.zakon.hr/z/467/zakon-o-hrani>>. Pristupljeno 17. travnja 2016.
- Zakon.hr (2016). Zakon o hrani i mikrobiološkim kriterijima za hranu, <<http://www.zakon.hr/z/641/Zakon-o-higijeni-hrane-i-mikrobiolo%C5%A1kim-kriterijima-za-hranu>>. Pristupljeno 17. travnja 2016.
- World Bank (2016). Croatia, <<http://www.worldbank.org/en/country/croatia/overview>>. Pristupljeno 2. travnja 2016.

